

Høringsuttalelse NOU 2012:6 Arbeidsrettede tiltak – Holtålen kommune

Innledning

Arbeidsdepartementet har oversendt «NOU 2012:6 Arbeidsrettede tiltak» på høring, med frist til 13.07.12 til å gi uttalelser til utredningen.

Holtålen kommune er glad for at Brofossutvalget ønsker å styrke arbeidsmulighetene for personer med redusert arbeidsevne. Vi er også tilfredse med at utvalget understreker behovet for å øke innsatsen overfor disse målgruppene. Dette er etter vår oppfatning helt nødvendig, dersom en skal lykkes med å få flere ut i arbeidslivet.

Vi registrerer samtidig at utvalget er delt i sin anbefaling av fremtidig innretting av arbeidsrettede tiltak, og har fremsatt forslag til tre ulike modeller. På bakgrunn av dette bør det etter vår oppfatning utarbeides en stortingsmelding, der Regjeringen klargjør sine preferanser. Slik vil man få det nødvendige grunnlaget for å treffe riktig beslutning.

Holtålen kommune støtter imidlertid modellen som har størst tilslutning i utvalget, heretter kalt modell 1.

Høringsuttalelse

Som medeier av vekstbedriften Optimus as har Holtålen kommune i løpet av over 20 år bygget opp et godt virkemiddelapparat for NOUens målgrupper, bl.a. ved at bedriften innehar såpass mye kompetanse at den er å betrakte som et fagmiljø innen attføring, oppfølging og tilrettelegging. Dette gjør den i stand til stadig å utvikle og tilpasse attføringstjenestene i henhold til både omgivelsenes behov og individuelle behov hos tiltaksdeltakere.

I dag tilbyr bedriften varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) finansiert i fellesskap av Nav og Holtålen kommune. Det tilbys også tilsvarende arbeidsplasser som i sin helhet er finansiert av Holtålen kommune. Brukerne av disse plassene er gjerne utviklingshemmede eller personer med angstproblematikk, men som av Nav ansees «for svake» til å få en VTA-plass. Dette til tross for at de fleste av disse etter vårt syn er innen den målgruppen VTA (tidligere ASVO) opprinnelig ble etablert for. I tillegg gir bedriften et bredt attføringstilbud til andre målgrupper, både oppfølging i eksterne bedrifter i lokalmiljøet gjennom tiltaket Arbeid med Bistand (AB) og tettere oppfølging/avklaring i vår tiltaksbedrift gjennom tiltaket Arbeidspraksis i skjermet virksomhet (APS) for de som best nyttiggjør seg dette.

Ut fra våre erfaringer gjennom Optimus as vil modell 1 ha en vesentlig fordel framfor de øvrige modellene; muligheter for individuell tilpasning i forhold til å finne det tiltaket som passer hver enkelt deltaker best mulig. Vi ser muligheter i å kombinere oppfølging i ordinære virksomheter og oppfølging i skjermet virksomhet, og det vil utvilsomt gi attføringsarbeidet et bredere perspektiv.

Det kommunale eierskapet er etter vår mening en styrke for attføringsarbeidet, og sikrer langsiktighet, stabilitet og ansvarlighet overfor bedriften(e). Våre eierrepresentanter i bedriftens styre bidrar med viktig lokalkunnskap, helsefaglig kompetanse og tverrfaglig tenkning, som er avgjørende for å skape gode løsninger for våre innbyggere med redusert arbeidsevne. Denne kunnskapen ivaretas best i modell 1, gjennom en videreutvikling av dagens system, basert på et tett samarbeid mellom kommunene, NAV som bestiller og tiltaksbedriften som leverandør. Samtidig ser vi klart at dette systemet har forbedringspotensial. Blant annet er det behov for mer helhetlige attføringsløp, uten uhenksomme tidsavbrudd.

Holtålen kommune støtter ønsket om å få "ryddet opp" i de ulike tiltakene. At det i Modell 1 ser ut til at dagens 4 tiltak skal erstattes med to, er en ordning vi hilser velkommen.

Et annet moment som i langt større grad bør vektlegges er at det blir jobbet mer med "tidlig intervensjon" i attføringen. Vi opplever at unge mennesker med lære-/adferdsvansker kunne ha benyttet arbeidstreningsplasser i Optimus as i stedet for å «pine seg» gjennom teoretisk undervisning i videregående skole. «All erfaring» tilsier at dette er mennesker som havner i tiltak gjennom Nav, men gjerne først flere år senere. Med andre ord kunne det være interessant å få til ordninger der tiltaksbedriften, f.eks. i samarbeid med videregående skole, kunne tilrettelegge for en yrkeskarriere på et tidligere stadium.

Vi støtter også kravene i modell 1 om bl.a. oppdatert metodikk og kompetanse hos tiltaksbedriftene og krav til endringsprosesser hos bruker. I tillegg tas det til orde for å stille krav til ordinært arbeidsliv om å styrke sin inkluderingskompetanse. Vi mener dette til sammen vil styrke tilbudet til målgruppene.

Holtålen kommune støtter et samlet utvalg i at mer av attføringen skal foregå i ordinært arbeidsliv. Vi vil imidlertid påpeke at attføringsarbeidet fremdeles må utføres av personer med nødvendig attførings- og inkluderingskompetanse. Vi er svært usikre på om næringslivet er klar til å overta det arbeidet som er foreslått i modell 2, den såkalte arbeidsinkluderingsmodellen. Etter vårt syn vil modell 2 kunne medføre at dagens vekst- og attføringsbedrifter blir borte. Sammen med bedriftene vil også deres ekspertise i tilrettelagt arbeid og attføring forsvinne. Dette er ekspertise som det vil være svært vanskelig samle igjen når det viser seg teoriene bak modell 2 viser seg å ikke stemme med virkeligheten.

Vi stiller oss også sterkt kritiske til at det er riktig og hensiktsmessig at NAV gis en utvidet rolle i attføringsarbeidet, som arrangør av attføringstjenester slik modell 2 forutsetter. Etter vår mening bør NAV fortsatt ha rollen som avklarende, kontrollerende og oppfølgende instans.

Når det gjelder arbeidsmarkedstiltaket Varig tilrettelagt arbeid (VTA) for personer med uførepensjon, er vi glade for at flertallet av utvalgets medlemmer går inn for å videreutvikle denne ordningen. For denne målgruppen opplever vi at det er et tydelig udekket behov, som må møtes med flere tiltaksplasser. *Vi oppfatter situasjonen i dag som at behovet er stort, men at Nav av er lite lystne på å tildele nye plasser, og heller ikke utnytte eksisterende tiltaksplasser!*

Konkurransesutsetting

Dagens eierskapsmodell forutsetter at et eventuelt overskudd skal komme tiltaksdeltakerne og bedriftene til gode. Dette prinsippet bør videreføres. Attføringsarbeidet er etter vårt syn lite egnet for anbudsutsetting. Vi frykter at kvaliteten i arbeidet blir vesentlig redusert dersom dette arbeidet overtas av bedrifter som har bedriftsøkonomisk overskudd som fremste formål. Vi frykter at et anbudssystem vil redusere tilbudet til brukerne og da særlig for de brukerne som har størst bistands- og/eller tilretteleggingsbehov. Med kommunal eierstruktur sikrer man videre et geografisk likeverdig tilbud til brukerne i distriktene.